

Välisministeerium

Teie: 19.03.2024 nr 3.5.1/24-0041/-2T

Meie: 28.03.2024 nr 5-1/19-2

Siseministeeriumi arvamus ekspordikontrolli valge raamatu kohta

Tulenevalt Riigikantselei resolutsioonist 4-2/24-00482 edastab Siseministeerium oma arvamuse Välisministeeriumile seoses ekspordikontrolli valge raamatuga, COM(2024) 25. Ülevaate koostasid Siseministeeriumi EL ja välissuhete osakond, sisejulgeolekupoliitika osakond ning info- ja varahaldusosakond. Valdkonna eest vastutab sisejulgeoleku asekancler Joosep Kaasik (joosep.kaasik@siseministeerium.ee).

Siseministeerium toetab ekspordikontrolli mehhanismi ja ettepanekuid, mis on Euroopa Komisjoni poolt esitatud valges raamatus. Julgeoleku tagamise seisukohalt on oluline, et Eesti koos Euroopa partneritega ei rahastaks ega arendaks oma ettevõtete teadmusega julgeolekule ohtu kujutavate riikide võimeid, mida võidakse hiljem Eesti vastu kasutada. Julgeoleku ja sõjanduse valdkond on oma võimete arendamisel aina enam läbi põimunud traditsiooniliselt mittesõjalistes valdkonnas kasutatavate tehnoloogiate ja ressurssidega. Näiteks suure võimekusega akusid, tehisintellekti või kvantvõimekust saab kasutada mõne majandus- või tööstussektori revolutsiooniliseks arendamiseks, aga samal ajal saab neid kasutada ka oluliste julgeoleku- ja sõjaliste võimete arendamiseks- luureinfo kogumiseks, analüüsimiseks või autonoomsete relva- ja sihtimissüsteemide väljaarendamiseks. Kahesuguse kasutusega kaupade ja teenuste valdkond on oluliselt laienemas võrreldes selle traditsioonilise käsitlusega.

Ekspordikontroll on ka oluline täiendus sanktsioonipoliitikale, kuivõrd on näha, et kaubad või teenused, mis Euroopast välja liiguvad, jõuavad vaatamata sanktsioonidele läbi vahendajariikide ikkagi lõppsihtkohta. Samuti on sarnaselt sanktsioonidele vaja leida Euroopa-ülene üksmeel ja kokkulepe selles osas, mis konkreetset kuulub ekspordikontrolli alla. Käesoleval ajal on Euroopas väga erinevaid praktikaid, mida ebasõbralik osapool saab enda kasuks ära kasutada. Oluline on eelnõus märgitud sanktsioonide õppetundide osa ning nende järelduste põhjal kiirete poliitikamuudatuste tegemine.

Kuna EL on ühtne majandusruum, siis peavad olema loodud ühtsed nägemused majandusjulgeoleku tagamisest. See on vajalik selleks, et ohustajal poleks võimalik meie julgeolekut läbi majanduse ohustada või meie ei arendaks ja võimendaks oma majanduse kaudu vastase võimeid, mis hakkavad hiljem meid endid ohustama. Samuti rõhutame, et ekspordikontrolli puhul on oluline arvestada turvaliste lahendustega. Tähtis on tagada andmete ja liikmesriikide tegevuste ühetaolisus, millest tulenevalt langetatakse otsuseid teatud kaupade saatmise või mittesaatmise kohta (nt teatud tüüpi kõrgtehnoloogia).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Joosep Kaasik
sisejulgeoleku asekanter

Katarina Budrik 6125144
katarina.budrik@siseministeerium.ee